

Waterkwaliteit en visbestand in de Gentse Binnenwateren anno 2026 "

1. Inleiding

De Gentse Binnenwateren bestaat uit een aantal wateren. Het betreffen de Schelde, Munckschelde, Leie 5.8a, Leie 5.8b, Coupure, Noordelijke Leie en Belvédère.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

De evolutie van de waterkwaliteit evenals de doelstellingen per waterlichaam kan handig opgevolgd worden via de waterdashboards die online staan: *Dashboard oppervlaktewaterlichamen*. [[Dashboard oppervlaktewaterlichamen](#)]

De resultaten voor de Gentse Binnenwateren zijn hier te vinden onder de resultaten voor het Vlaamse waterlichaam Gentse Binnenwateren (VL17_156).

De Gentse Binnenwateren worden gevormd door het oppervlaktewaterlichaam A0_VL08_162 (Kanaal Gent-Oostende I + Coupure + Verbindingskanaal) en VL17_156 (Gentse Binnenwateren). In geval van calamiteiten die de waterkwaliteit kunnen aantasten en in geval van grote waterafvoer om Gent te vrijwaren van overstromingen, kunnen de Gentse Binnenwateren worden afgesloten van het omliggend waterlopenstelsel (Ringvaart rond Gent, Kanaal Gent-Terneuzen en Benedenschelde via de tijarm Gent-Brugge). Door de inspanningen van de overheid om lozingspunten aan te sluiten op het openbare rioleringsnetwerk met aansluiting op waterzuiveringsinstallaties, is de waterkwaliteit van de Gentse Binnenwateren er in de afgelopen jaren sterk op vooruitgegaan. Op heden wordt de globale ecologische toestand van beide oppervlaktewaterlichamen (AO_VL08_162 en VL17_156) als matig beoordeeld. De goede toestand wordt nagestreefd tegen 2033.

b) Toekomstperspectieven

De verschillende geplande acties zijn terug te vinden in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027. Dit is eveneens online raadpleegbaar:

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>.

[<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>]

De rapportage over deze acties is terug te vinden in het wateruitvoeringsprogramma:

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>.

[<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>]

Het Kanaal Gent-Oostende, de Coupure, het Verbindingskanaal en de Gentse Binnenwateren zijn een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

De stad Gent heeft samen met De Vlaamse Waterweg een visienota 'Water in de stad' opgesteld in 2018.

Deze vormt het kader voor een verdere duurzame multifunctionele ontwikkeling van de Gentse Binnenwateren. Er is op regelmatige basis overleg tussen stad Gent en De Vlaamse Waterweg.

3. Afvissingen

De meest recente afvissing van de Gentse Binnenwateren dateert van 2024. De visbestandsopname werd uitgevoerd in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos.

In het Vlaamse Gewest bevinden zich een aantal grote kanalen. Deze wateren hebben een belangrijke functie voor de openbare visserij. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is verantwoordelijk voor het visstandbeheer in deze wateren.

Voor 2024 heeft het ANB aan ATKB opdracht gegeven voor het uitvoeren van een visstandonderzoek in de Gentse Binnenwateren.

De bemonsteringen in de Gentse Binnenwateren zijn uitgevoerd in de periode van 14 tot en met 16 oktober 2024.

Voor het presenteren van de bestandschattingen zijn de gevangen vissoorten ingedeeld in ecologische groepen en gilden.

De indeling in "ecologische groepen" wordt beschreven in het Handboek Hydrobiologie (Bijkerk *et al.*, 2014). De ecologische groepen zijn voornamelijk gebaseerd op voedselvoorkeur. Dit hangt samen met de lengte van de vissoorten: kleine exemplaren benutten ander voedsel (bijvoorbeeld zoöplankton) dan grote exemplaren (die veelal macrofauna of kleine vissen eten). Voor snoek wijkt de indeling af van de overige vissoorten, omdat deze vooral uitgaat van de voorkeur van deze soort voor een bepaald type habitat.

Naast ecologische groepen zijn de vissoorten ingedeeld in "stromingsgilden" volgens FAME (Noble & Cowx, 2002). De afkorting FAME staat voor Fishbased Assessment Method for the Ecological status of European rivers.

De indeling in stromingsgilden is gebaseerd op de voorkeur van soorten voor stromend dan wel stilstaand water.

Er worden **drie stromingsgilden** onderscheiden:

- Eurytypen: soorten die geen specifieke voorkeur hebben voor stromend of stilstaand water;
- Limnofielen: soorten met een voorkeur voor stilstaand water;
- Rheofielen: soorten met een voorkeur voor stromend water.

Soortensamenstelling

In de Gentse Binnenwateren zijn tijdens de bemonstering in 2024 18 vissoorten aangetroffen, exclusief hybride. Hybride is een kruising tussen twee karperachtigen en wordt daarom niet als aparte soort beschouwd.

Van de achttien soorten behoren tien tot het eurytope gilde, namelijk aal, alver, baars, blankvoorn, brasem, driedoornige stekelbaars, kolblei, pos, snoek en snoekbaars. Ook zijn twee limnofiele soorten aangetroffen. Dit zijn bittervoorn en rietvoorn. Er zijn twee soorten aangetroffen die tot het rheofiele gilde behoren, namelijk kopvoorn en winde.

Zeebaars is aangetroffen en behoort tot het mariene gilde. Blauwband, zonnebaars en zwartbekgrondel zijn de aangetroffen exoten.

Tijdens de bemonstering is eveneens gelet op de aanwezigheid van kreeften en/of krabben. In totaal zijn drie Chinese wolhandkrabben en twee gevlekte Amerikaanse rivierkreeften aangetroffen.

In Tabel 21 is een overzicht gegeven van de soortensamenstelling sinds 2012 (Spierts & Vis, 2012; Mies & Van Giels, 2019). Met 18 soorten is het aantal soorten in 2024 gelijk aan de bemonstering in 2019 en is er één vissoort meer aangetroffen dan in 2012. Tijdens de bemonstering in 2024 zijn driedoornige stekelbaars, bittervoorn, kopvoorn en zeebaars voor het eerst aangetroffen in de Gentse Binnenwateren. Giebel, karper, zeelt, riviergrondel en roofblei zijn in 2024 niet aangetroffen, terwijl deze vissoorten wel tijdens één of meerdere voorgaande bemonsteringen zijn aangetroffen. Deels zal het al dan niet aantreffen van minder voorkomende soorten berusten op toeval. Daarnaast is het al dan niet voorkomen van een bepaalde soort habitat- of milieu gerelateerd. Zo is een soort als bittervoorn voor de voortplanting afhankelijk van de aanwezigheid van de zoetwatermossel.

Omvang van het visbestand

In Tabel 2 en Tabel 3 is de geschatte omvang van het totale visbestand in de Gentse Binnenwateren weergegeven in kilogram en aantallen per hectare. De omvang van het totale visbestand van de Gentse Binnenwateren is geschat op 76,7 kg/ha en 3.996 stuks/ha.

De geraamde visbiomassa van de Gentse Binnenwateren bestaat met name uit blankvoorn (24%), gevolgd door brasem (19%), baars (17%), aal en snoekbaars (beide 12%). De overige soorten hebben slechts een beperkt aandeel in het visbestand ($\leq 6\%$). Op basis van aantallen bestaat het visbestand voornamelijk uit blankvoorn (31%), gevolgd door baars (22%), zwartbekgrondel (19%) en brasem (17%).

De omvang van de visbiomassa varieert van minimaal 23,3 kg/ha in de Munckschelde tot maximaal 182,7 kg/ha in de Belvédère. Ook op basis van aantallen is het visbestand in de Munckschelde het laagst geraamd, namelijk 1.404 stuks/ha en in de Belvédère het hoogst geraamd, namelijk 9.661 stuks/ha.

Vergelijking met eerdere afvissingen

In Tabel 22 is een vergelijking weergegeven tussen de geraamde bestanden van de meest dominante soorten (op basis van biomassa) en de totale raming in 2012 (Spierts & Vis, 2012; Mies & Van Giels, 2019) en 2024. De geraamde bestanden worden zowel op deelgebied- als op waterlichaamniveau weergegeven. Wanneer de verschillende visbestanden onderling worden vergeleken valt op dat de visbestanden in 2024 in de meeste deelgebieden hoger zijn geraamd dan in 2019. Een uitzondering geldt voor de Leie en de Munckschelde.

Voor de meeste deelgebieden geldt dat de omvang van het visbestand het hoogst wordt geraamd in 2012.

In de Belvédère is het visbestand in 2019 90,0 kg/ha geraamd. In 2024 is dit bestand verdubbeld en wordt het geschat op 182,7 kg/ha.

In 2024 wordt het bestand van aal en baars fors hoger geraamd. In 2024 zijn zes grote alen aangetroffen tijdens de bemonstering en in 2019 waren dit er twee. Het aantreffen van enkele grote alen heeft grote invloed op de biomassaraming. Van baars is de 0+ klasse in 2024 omvangrijker.

Ook in de Coupure is het geraamde visbestand in 2024 meer dan verdubbeld ten opzichte van 2019. Dit verschil zit in de biomassaraming van blankvoorn. In 2024 is deze geschat op 70,8 kg/ha en in 2019 was dit 10,8 kg/ha. In de Leie is het geraamde visbestand met 89,4 kg/ha in 2024 lager geraamd ten opzichte van 126,8 kg/ha in 2019. Het grootste verschil zit in het geraamde bestand van snoekbaars. In 2019 zijn een aantal grotere snoekbaarzen aangetroffen. Dit heeft invloed op de biomassaraming. In de Munckschelde is het bestand wederom lager geschat in 2024 met 23,3 kg/ha ten opzichte van 38,8 kg/ha in 2019. Het verschil zit in de lagere raming van baars en blankvoorn. In 2019 waren de bestanden van de grotere lengteklassen van 16-25 cm en 26-40 cm van beide soorten hoger geraamd.

In de Noordelijke Leie en in de Schelde zijn de geraamde visbestanden in 2024 fors hoger. In de Noordelijke Leie wordt het bestand geraamd op 94,3 kg/ha in 2024 ten opzichte van 35,8 kg/ha in 2019. In 2019 zijn blankvoorn en brasem niet gevangen, terwijl in 2024 brasem een groot aandeel heeft in de bestandschatting. Dit komt met name op conto van drie grotere brasems (46-50 cm).

Ook in de Schelde wordt het bestand van baars en blankvoorn fors hoger geraamd in 2024. In 2024 is er meer aanwas van juveniele vis waardoor het bestand hoger wordt geschat.

Belangrijke opmerking is dat in de meeste deelgebieden slechts één locatie is bemonsterd. Hierdoor kunnen relatief grote verschillen tussen de bemonsteringsjaren optreden, zowel op basis van omvang van het visbestand als op basis van soortenrijkdom.

4. De Vlaamse Waterweg saneert de waterbodem in de Gentse Binnenwateren

De waterbodems van de Gentse Binnenwateren zijn door historische vervuiling matig tot sterk verontreinigd. Deze vormen hierdoor een vervuiliingsbron voor het oppervlaktewater. Om de waterkwaliteit te verbeteren wordt de waterbodem van de Gentse Binnenwateren gesaneerd. (8B_D_0106)

De Vlaamse Waterweg (DVW) voert de baggerwerken in eerste instantie uit ten behoeve van de scheepvaart en de werking van waterbeheersende kunstwerken (bv. stuwen). Als dit efficiënt te combineren valt met locaties die vanuit ecologisch oogpunt ook best kunnen gesaneerd worden, en dit past binnen het voorziene budgettaire kader van DVW, kunnen deze worden meegenomen.

Hoever staat men ?

Omwille van budgettaire beperkingen bij De Vlaamse Waterweg zijn de baggerwerken nog niet uitgevoerd en zijn deze ook niet ingepland op korte termijn.

De actie wordt tijdelijk stilgelegd. PFAS is in hoge concentraties aanwezig waardoor het nodige budget verveelvoudigde. De Vlaamse Waterweg acht het hierdoor niet realistisch dat de baggerwerken zullen uitgevoerd zijn tegen 2033.

Wat staat er te gebeuren?

In het kader van de renovatie van de Predikherenlei door De Vlaamse Waterweg, wordt door de stad Gent de sanering van de overlopen en lozingen aan de Predikherenlei aangepakt in het voorjaar van 2025. Dit zal de waterkwaliteit ten goede komen.

Stad Gent maakt een ontwerp op voor de openlegging van de Oude Lievegang t.h.v de Kolveniersgang. Ze verkreeg hiervoor een conceptsubsidie.

5. Stad Gent creëert ecologische oevers langs de Gentse Binnenwateren

Op basis van de visie Water in de stad, gezamenlijk opgemaakt door stad Gent en de Vlaamse Waterweg worden door stad Gent meer natuurvriendelijke oevers ingericht in de Gentse Binnenwateren. Hiermee wordt getracht om de waterkwaliteit in dit gebied positief te beïnvloeden. In de visienota 'Water in de stad' zijn er mogelijke locaties aangeduid voor de aanleg van deze groene oevers. (8A_D_0184)

Hoever staat men?

In 2023 is de ontwerpstudie rond de groene vooroevers uitgewerkt door studiebureau ANTEA. Er is gekozen om op drie locaties (Achterdok, Achtervisserij en Franse Vaart) groene vooroevers te voorzien.

Stad Gent voert een eerste project uit ter hoogte van de Franse Vaart. De werken zijn mede mogelijk dankzij steun van de projectoproep Levend Water. Met deze oproep ondersteunt de VMM lokale waterbeheerders en lokale actoren om de hydromorfologie van waterlopen te herstellen. Projecten die bijdragen aan meer biodiversiteit, een betere waterkwaliteit en het herstel van waterbergend vermogen komen in aanmerking voor een subsidie van 50%.

De herinrichting van de Franse Vaart omvat het verwijderen van verouderde dijken en het aanleggen van natuurlijke oevers. Dit zorgt voor een betere waterdoorstroming en meer biodiversiteit in en rond de vaart. Daarnaast worden er speelplekken en wandelpaden aangelegd, zodat bewoners en bezoekers optimaal kunnen genieten van de vernieuwde omgeving.

Met deze ingrepen draagt het project bij aan de strijd tegen droogte en wateroverlast, en wordt de Franse Vaart een levendige plek voor mens en natuur. De werkzaamheden starten begin 2025 en zullen naar verwachting eind 2026 afgerond zijn.

Wat staat er te gebeuren?

In 2025 wordt het aanbestedingsdossier afgewerkt in functie van uitvoering van het project in 2026.

[Zie: “Bekken Gentse Kanalen”. Wateruitvoeringsprogramma juni 2025 – Integraal Waterbeleid]

VERBEIREN Marc

Wolvertem, januari 2026

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger Eva DE BLEEKER in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Jo BROUNS :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2025-2026 , vraag nr. 165 van 5 november 2025 } .

TABEL 21

Tabel 21 Soortensamenstelling in de Gentse Binnenwateren in de jaren 2012, 2019 en 2024.

Gilde	Vissoort	2012	2019	2024
Eurytoop	Aal	x	x	x
	Alver	x	x	x
	Baars	x	x	x
	Blankvoorn	x	x	x
	Brasem	x	x	x
	Driedoornige stekelbaars	-	-	x
	Giebel	x	x	-
	Hybride	-	-	x
	Karper	x	x	-
	Kolblei	x	x	x
	Pos	x	x	x
	Snoek	x	x	x
	Snoekbaars	x	x	x
	Limnofiel	Bittervoorn	-	-
Rietvoorn		x	x	x
Zeelt		x	x	-
Rheofiel	Kopvoorn	-	-	x
	Riviergrondel	x	x	-
	Winde	x	x	x
Marien	Zeebaars	-	-	x
Exoot	Blauwband	x	x	x
	Roofblei	-	x	-
	Zwartbekgrondel	-	x	x
	Zonnebaars	x	-	x
Totaal*		17	18	18

x = aangetroffen; - = niet aangetroffen; hybride = kruising tussen twee karperachtigen; * exclusief hybride

TABEL 2

Tabel 2 Raming van het visbestand in de Gentse Binnenwateren (kg/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Belvédère	Coupure	Leie	Munckschelde	Noordelijke Leie	Schelde	Gentse binnenwateren
Eurytoop	Aal	56,7	8,7	4,4	5,9	0,5	6,3	8,9
	Alver	-	0,2	0,4	0,4	0,2	1,4	0,4
	Baars	43,6	12,4	7,9	10,0	12,4	19,5	12,8
	Blankvoorn	27,4	70,8	18,6	0,6	6,3	30,6	18,7
	Brasem	17,4	4,0	22,4	2,0	55,7	0,0	14,9
	Driedoornige stekelbaars	-	-	-	-	-	0,0	0,0
	Hybride	0,1	0,4	0,4	-	-	-	0,2
	Kolblei	-	0,2	0,7	-	0,1	-	0,3
	Pos	5,3	4,8	0,6	-	0,1	0,2	1,2
	Snoek	19,2	-	2,6	-	18,7	18,5	5,0
	Snoekbaars	0,4	7,0	26,2	-	-	12,2	9,5
	Limnofiel	Bittervoorn	-	-	0,0	-	-	-
Rietvoorn		1,6	-	0,8	-	0,3	-	0,4
Rheofiel	Kopvoorn	-	-	-	0,1	-	-	0,1
	Winde	2,4	0,2	0,0	0,1	-	0,9	0,3
Exoot	Blauwband	-	-	-	-	-	0,0	0,0
	Zonnebaars	0,2	0,0	-	-	-	-	0,0
	Zwartbekgrondel	8,5	5,5	4,2	4,2	-	2,2	4,1
Marien	Zeebaars	-	-	0,0	-	-	-	0,0
Totaal		182,7	114,1	89,4	23,3	94,3	91,9	76,7

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 3

Tabel 3 Raming van het visbestand in de Gentse Binnenwateren (stuks/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Belvédère	Coupure	Leie	Munckschelde	Noordelijke Leie	Schelde	Gentse binnenwateren
Eurytoop	Aal	121	15	20	38	20	28	33
	Alver	-	50	100	24	39	77	53
	Baars	4.839	603	257	307	1.898	1.692	881
	Blankvoorn	2.165	3.945	1.200	43	1.349	1.914	1.252
	Brasem	225	375	1.711	205	103	5	669
	Driedoornige stekelbaars	-	-	-	-	-	5	0
	Hybride	20	30	16	-	-	-	10
	Kolblei	-	15	32	-	20	-	14
	Pos	601	540	39	-	15	32	125
	Snoek	12	-	9	-	15	8	5
	Snoekbaars	18	100	167	-	-	75	69
	Limnofiel	Bittervoorn	-	-	27	-	-	-
Rietvoorn		532	-	43	-	255	-	77
Rheofiel	Kopvoorn	-	-	-	13	-	-	4
	Winde	18	10	1	7	-	39	7
Exoot	Blauwband	-	-	-	-	-	9	0
	Zonnebaars	121	15	-	-	-	-	11
	Zwartbekgrondel	989	1.152	892	769	-	435	777
Marien	Zeebaars	-	-	1	-	-	-	0
Totaal		9.661	6.848	4.516	1.404	3.714	4.317	3.996

0 = <0,5 stuks/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 22

Tabel 22 Bestandschattingen van de meest dominante soorten (in kg/ha) in 2012, 2019 en 2024 in de Gentse Binnenwateren. * in 2012 is geen bestandschatting opgenomen van de gehele Gentse Binnenwateren.

Vissoort	Belvédère			Coupure			Leie		
	2012	2019	2024	2012	2019	2024	2012	2019	2024
Aal	17,9	3,2	56,7	2,6	0,5	8,7	-	5,0	4,4
Baars	-	3,9	43,6	20,7	11,3	12,4	24,1	7,8	7,9
Blankvoorn	17,5	34,3	27,4	26,4	10,8	70,8	42,7	9,2	18,6
Brasem	12,1	16,4	17,4	119,6	0,5	4,0	72,4	28,2	22,4
Snoekbaars	-	-	0,4	30,3	26,9	7,0	2,0	64,0	26,2
Zeelt	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	50,8	90,0	182,7	236,1	53,0	114,1	192,0	126,8	89,4

Vissoort	Munckschelde			Noordelijke Leie			Schelde			Gentse Binnenwateren		
	2012	2019	2024	2012	2019	2024	2012	2019	2024	2012	2019	2024
Aal	1,4	3,5	5,9	-	-	0,5	4,2	9,5	6,3	*	3,5	8,9
Baars	32,3	21,0	10,0	12,9	0,4	12,4	2,9	8,3	19,5	*	11,9	12,8
Blankvoorn	16,1	5,9	0,6	262,1	-	6,3	75,1	4,3	30,6	*	8,9	18,7
Brasem	11,9	1,0	2,0	1,4	-	55,7	0,1	1,2	0,0	*	10,3	14,9
Snoekbaars	-	0,4	-	-	-	-	-	0,9	12,2	*	23,1	9,5
Zeelt	-	-	-	8,5	32,2	-	-	-	-	*	3,2	-
Totaal	72,7	38,8	23,3	290,1	35,8	94,3	82,4	29,3	91,9	*	70,5	76,7

CIW

Bekken van de Gentse Kanalen

Toon fiches Vlaams waterlichaam	VL17_156	GENTSE BINNENWATEREN	Gent, Merelbeke
<ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen 			